

За Дънов Природата не трябва да се отъждествява с Бога. Тя е негово проявление, докато Бог е непроявимото и безграничното. Той я определя като Живата Разумна Природа, тъй като в нея действат сили, които утвърждават живота. Тя е съчетание на формите и отношенията, на мислите и вълненията на човека, което я прави единна система от реалности. Онези, които имат космическо съзнание, възприемат Космоса с неговата природа като живо същество, в което всичко се обединява. В Природата действат два принципа. Първият е на силата и води до борба, разрушение, смърт. Вторият е на мекотата, обединява индивидуалностите и носи мир. Тези два принципа показват, че светът е изграден върху основата на две прояви на едно и също начало. Основният закон, по който се развива светът, е законът за еволюцията и инволюцията. Докато инволюцията е низхождане (слизане) на Духа в материята и изграждане света на формите, то еволюцията е усъвършенстването на материалната субстанция и издигането ѝ до духовната в резултат на което се постига пълно взаимно проникване и сливане в Духа. Еволюцията и инволюцията отделят онази енергия, която е необходима за създаване на променящите се условия на живот.

За Дънов човекът, като участник в Космическия живот, се състои също от външна – физическа, преходна страна, и вътрешна – неговата душа, които са искри от Бога и са вечни в него. Същността на човека е неговата душа и дух и целта на съществуването му е “човешката душа да расте, а човешкият дух да достигне познанието на благодатта”. Човекът като физическа природа е част от материалния свят, но посредством астралното (емоционално) и менталното (умствено) тяло той е свързан с по-висшите светове. Освен това, човек има и един по-извисен духовен живот, който го свързва с първичното Божествено начало. Това начало се проявява с все по-голяма пълнота и съвършенство чрез еволюцията на разумната природа и най-вече чрез човешкото същество. Човек първа ще проявява своята истинска същност. Защото, според Дънов “...човешкото в човека – това е опаковката; а Божественото – това е същността на човешкото естество”.

Според Дънов, духовната еволюция на човека ще се осъществява по законите на кармата и прераждането. За него кармата не е абсолютно предопределена. Тя може да се променя при дълбоко и искрено покаяние, последвано от конкретни дела на пречистеното съзнание. Чрез прераждането човек се научава да живее “както Бог

е постановил” и постига крайната цел – връщането си при своя Отец Небесен. Пътят за това връщане не е директен, а води през йерархията на световите и съществата, които ги населяват. Човек е подвластен на законите за прераждането. Той сам може да постигне своето щастие или нещастие и вървейки от един към друг живот да постигне духовно усъвършенстване. Следователно, смисълът на неговия живот на Земята е през множеството превъплъщения да реализира все по-висша разумност. Освен това той трябва да развива способности и заложби за по-висш живот и така да се освободи от ограниченията на низшите форми на съществуване.

За Петър Дънов историята на човечеството е еволюцията на неговото съзнание. Тя се осъществява чрез преражданията на три стадия: 1) Първобитно колективно съзнание (Лемурийска – III-та коренна раса); 2) Начало на личното съзнание (Атлантска – IV-та коренна раса); и 3) Индивидуално съзнание (Бяла или Арийска – V-та коренна раса). Сега човечеството живее в третия стадий на човешкото съзнание. Предстои му да премине през още три етапа от еволюцията – колективно, космическо и божествено съзнание.

Дънов смята, че цялото човечество сега, през XX век, навлиза в нова епоха. Това е епохата, в която “Земята ще излезе от 13-та сфера на страданията” и ще влезе в ерата на Водолея. Сред хората ще се утвърди “шестата раса, която ще бъде преход между ангели и човеци; в нея всички ще бъдат ясновидци”. Шестата раса ще овладее стихии на физическия свят, ще бъде свободна, ще управлява с разум, ще установи царството на Правдата и Любовта ще бъде общ закон за всички. Основният принцип на новата култура ще бъде подчинен на идеята, че всеки трябва да живее за Цялото. Човечеството ще бъде “една огромна задруга”, в която големите народи ще бъдат Големите братя, а малките народи – Малките братя”. Дънов е убеден, че тази епоха ще настъпи по силата на закона за социологизиране на богатата – достойние на всички човеци на Земята. Той смята, че славяните са тези, които трябва да внушат на хората “чувството на съзнателно побратимяване”. За него установяването на тази нова епоха е всъщност Второто Христово пришествие. То ще дойде като вътрешна светлина в умовете и сърцата на хората, която ще позволи Христос да ги обедини около себе си като велик център. Това ще бъдат човеци-братя, в които ще живее възкръсналият Христос – живият Христос на Любовта.

Според Дънов всички ние живеем в Бога, което е даденост. “По-